

DOĞU KARADENİZ BÖLGESİNDE LOKAL HEYELANLARIN TAŞKINA OLAN ETKİSİNİ AZALTMA ÇALIŞMASI; GEÇİRGEN BENTLER

Akçalı E.⁽¹⁾, Bahadır Erdoğan B.⁽²⁾, Dağdeviren M.⁽³⁾, Biroğlu İ.⁽⁴⁾

⁽¹⁾Dr., DSİ 22. Bölge Müdürlüğü, Bölge Müdür Yardımcısı

⁽²⁾DSİ 22. Bölge Müdürlüğü, Orman Yüksek Mühendisi

⁽³⁾DSİ 5. Bölge Müdürlüğü, Bölge Müdür Yardımcısı

⁽⁴⁾DSİ Genel Müdürlüğü, Etüt Planlama ve Tahsisler Dairesi, Şube Müdürü

ÖZET

Ülkemizde taşkın olaylarının en sık yaşandığı yer Doğu Karadeniz Bölgesidir. Bölgede meydana gelen taşkınların nedenleri analiz edildiğinde ise, iklim şartları, topoğrafya ve çarpık kentleşme gibi nedenlerin dışında en etkili nedenin lokal heyelanlar olduğu görülmektedir.

Bölgede genellikle sığ ve yüzeysel kaymalar ile çamur ve moloz akmaları şeklinde meydana gelen heyelan hareketi sonucu, heyelan malzemesi (moloz, rusubat, ağaç, kök, dal vb.) dere akışı ile mansaba doğru ilerleyerek dere yatağını daraltmakta, köprü ve menfezleri tıkayarak taşkın boyutunu arttırmakta ya da direkt taşkına neden olmaktadır. Topoğrafya, jeoloji, iklim şartları ve yanlış arazi kullanımı sonucu meydana gelen bu heyelanlar, taşkınlar ile birlikte bölgede geçmişten bugüne kadar büyük can ve mal kayıplarına neden olmuştur.

Doğu Karadeniz Bölgesinde sürekli olarak meydana gelmesi beklenen bu heyelanların tamamen önlenmesi, kısa vadede çok olası gözükmemektedir. Bununla birlikte söz konusu heyelanların etkisinin azaltılması, taşkın etkisinin, dolayısıyla can ve mal kayıplarının azaltılması adına zaruri görülmektedir.

Bu nedenle DSİ 22. Bölge Müdürlüğü olarak 2012 yılında "DSİ 22. Bölge Müdürlüğü Yukarı Havza Islahı Planlama ve Projelendirme Çalışması"na başlanmıştır. Bu kapsamda inceleme rusubatu yukarı havzada tuzaklayacak klasik tersip bentlerinin yanında, özellikle yağışlar ile birlikte mansaba intikal ederek kesitlerin tıkanmasına yol açan yüzücü maddeler (ağaç, dal, kütük vb.) ile iri kaya ve bloklarının tuzaklanması amacıyla geçirgen bentlerin projelendirilmesi hedeflenmiştir. Söz konusu geçirgen tip bentler, daha çok Avrupa ülkelerinde uygulanan ve ülkemizde henüz örneği bulunmayan tesis tipleri olup, Doğu Karadeniz Bölgesi bu tiplerin uygulanması için pilot bir bölge olmuştur.

Proje kapsamında çalışılan geçirgen bentlerin tipi ve boyutu, ülkemizde bugüne kadar uygulanan klasik tip bentlerden farklı olarak, tutulacak malzemenin büyüklüğü ve türü esas

alınarak belirlenmiştir. Söz konusu geçirgen tip bentler, aynı zamanda ayrı bir balık geçidi inşa edilmesine gerek bırakmamıştır. Planlama ve projelendirme çalışmaları tamamlanan geçirgen bentlerin inşa çalışmalarına da Rize ilimizde başlanmıştır. En memba kısımda iri malzeme ve ağaçları tutarak projelendirilen tipler, mansaba indikçe daha ince malzemeleri tutacak şekilde projelendirilmiştir.

Uygulanan pilot çalışmaların, ülkemizin diğer bölgelerinde de yaygınlaştırılması öngörülmektedir.